

K

KULTUR
& NÖJE06-7848447
otkultur@ot.fiKsenia Timoshenko (till vänster) och
Sannah Nedergård spelar huvudrollerna
som Helli och Hilda i "Bomullsängeln"
på Wasa Teater. FOTO: FRANK A. UNGER

Alla har en bomullsängel på sin axel

RECENSION. Du behöver inte läsa Susanna Alakoskis nya bok Bomullsängeln för att förstå och kunna ta till dig Wasa Teaters uppsättning Bomullsängeln som bygger på boken.

VASA. Romaner och dramaturgi är helt skilda världar, så även i detta fall. Jag har läst boken och nu har jag också sett pjäsen och stärks ytterligare i denna uppfattning.

Alakoskis roman är en bred och allomfattande episk berättelse om Finland och enkannerligen Vasa och stadens uppland i förändring från ett agrarsamhälle till ett industrisamhälle och, som tack vare eller på grund av krigen, välj själv, genomlider en brutalt snabb förändring. Människorna i Alakoskis roman håller fast vid det trygga och invanda eller söker sig till det nya och oprövade. Besvikelser tvingas människorna uppleva vad de än tror på. Det gör dem också beredda att överge sin omgivning, det synbart trygga för det de tror är ett bättre liv, främst i Sverige. Eller så stannar de hemma och väntar på ett bättre liv, som ändå någon gång måste komma.

Wasa Teaters uppsättning av Bomullsänglar i Annina Enckells dramaturgi fokuserar främst på människornas utveckling i sina relationer till varandra i en föränderlig värld. Ramverket och omgivningen är Alakoskis epik, men dramaturgin lyfter fram det mänskligt ofullkomliga i det agrara samhället, men också den starka gemenskap som kunde (och förhoppningsvis fortfarande kan) uppstå mellan människor med helt olika syn på tillvaron. Det klaraste exemplet är systerskapet som håller livet ut mellan Hilda (Sannah Nedergård) och Helli (Ksenia Timoshenko). Hilda med sin re-

Lina Ekblad, Jonas Bergqvist, Ksenia Timoshenko och Johan Aspelin i "Bomullsängeln" på Wasa Teater. FOTO: FRANK A. UNGER

ligiöst förankrade samhällssyn och Helli med sin radikala samhällssyn som hon anammar ur faderns dagbok som han skrev i fånglägret efter inbördeskriget. Det dramaturgiska greppet presenterar Hilda och Helli tidsmässigt omlott och vi kastas ibland tillbaka i tiden. Det här fungerar bra och ger nerv.

Hilda och Hells väg från pigor till bomullsänglar kantas av dramatik. Hilda har sin hemlighet, ett barn tillsammans med skriftskolprästen. Barnet dör och prästen Emil Lampola (Viktor Idman) får aldrig veta något. Vilket knappast hade ändrat på något. Hilda fördrivs från sitt hem av styvfadern och tvingas lämna gården lottlös och utan arv. Helli växer upp i de obesuttnas svåra värld. Hilda

möter Arvo, en god man och de gifter sig. Men sin hemlighet om sitt första barn avslöjar hon för Arvo i en förtätd scen först när hon fött deras eget barn. Den vetskapen förändrar inget hos Arvo. Pojken fick ett fint namn, Emil, konstaterar Arvo. Hans eget öde beseglas i en arbetsolycka när han krossas under en bomullsbäl. Hilda står ensam. Sonen Jonni och fästmon har fått barn och gjort Hilda till farmor. När de åker till Borås lämnar de sitt barn hos Hilda. Det är egentligen ingenting konstigt, många far- och morföräldrar i Finland har fostrat sina barnbarn till dugliga människor.

De övriga människorna i Hildas och Hells liv rinner förbi i en stridström. Carola Sarén som Viola Vuori

TEATER

Bomullsängeln, Wasa Teater

Premiär 29 november 2019.

Regi Ulrika Bengts.

Pjäsen grundar sig på Susanne Alakoskis bok Bomullsängeln som utkom i augusti 2019.

Dramaturgi av Annina Enckell.

På scenen Johan Aspelin, Jonas Bergqvist, Lina Ekblad, Ylva Ekblad, Viktor Idman, Sannah Nedergård, Tove Qvickström, Carola Sarén och Ksenia Timoshenko.

Musik Peter Hägerstrand, koreografi Soile Ojala, scenografi Milja Salovaara, ljud Tim Stratton, ljus Joonas Tikkanen, mask och peruk Anna Vesterback, kostym Linn Wara.

och Sanna-täti. Carola Sarén är bärande och trovärdig i sina roller. Tove Qvickström som Kirsti Strömberg och moster Ann, men kanske främst som Greta, Hildas dotter gör en ypperlig insats. Viktor Idman som prästen Lampola men även som Arvo, Hildas man, direktionsmedlemmen och Joni, Hildas son gestaltar sina roller bra. Ylva Ekblad, nu tillbaka på WT med sin inkännande diktning gör rollerna som Hildas mor Tyyne, Aurora Högberg, moster Irma och husmor på Rikkolagården. Ylva är självklar i sina roller. Lina Ekblad, ett nytt skott på den ekbladiska teaterlinjen gör rollerna som Liisa Salo, moster Signea, fröken Falander, och fästmo till Hildas son Jonas. Jonas Bergqvist som förman och direktör men också som Viljo, husbonde på Sorola är också han en ytterst trovärdig yrkesskådespelare. Johan Aspelin som Bötes-Hannes, morbror Lauri och hovmästare Anselm Flygar samt Levons vålnad har förmågan

att växla karaktär på ett anmärkningsvärt sätt.

Skådespelarinsatserna brukar vara av gott märke på Wasa Teater. Den här uppsättningen ändrar inte min uppfattning om det. Det är en jämn och intensiv skådespelarinsats som inte släpper publiken och håller från början till slut utan svackor. En ensemble med stora produktioner på gång samtidigt och denna gång med en produktion som växt fram samtidigt med att boken kom ut är en utmaning. Dramaturgin och regin håller också hög klass. Men jag hade gärna sett att rollfiguren Arvo utvecklets ytterligare. Scenografin är fenomenal. Vi kastas med färg och form in i Alakoskis tidsresa. Musiken är på samma sätt som scenografin tidsanpassad. Ett nummer där allt detta samverkar subtilt är när Hildas dotter Greta beslutat att hon vill bli något annat än det som Vasa erbjuder – och sjungande ger sig ut i världen. Volare!

Pjäsen har, liksom även romanen, en hög igenkänningsfaktor. De allra flesta av oss har en bomullsängel i släkten, en ängel som sitter på vår axel. De här änglarna har många namn; i Oravais lumpänglar och i Jakobstad tobakshoror. Men de är alla, oberoende av epitet, kämpande kvinnor i sin tid.

Författaren Susanna Alakoski fanns med på premiären. Det noterades inte när de medverkande avtackades. Jag hade gärna gett Alakoski en alldeles egen applåd.

Ulf Överfors